

DISCIPLINAREA POZITIVĂ ÎN CLASA INCLUZIVĂ

TATIANA ȘOVA, conferențiar universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, Republica Moldova

Annotation: *The article describes the specificity of positive discipline in the inclusive class. We have seen the stages of development of a new behavior in children with special educational needs, as well as the requirements for strengthening the targeted behavior. It emphasizes the fact that positive discipline in the inclusive class implies the setting of*

reasonable and imposing limits imposed flexibly, not rigidly, with love and according to the needs of the child.

Keywords: *positive discipline, inclusive class, rules.*

Astăzi suntem martorii marilor schimbări sociale, trăim în țara ce este supusă multor reforme de ordin economic, cultural, educațional etc., schimbări ce generează deplasarea accentului de pe cantitate pe calitate, inclusiv, în mediul școlar. Drept indicatori ai calității educației servesc nu doar performanța, promovabilitatea, infrastructura, tehnologiile și confortul.

A realiza o educație de calitate înseamnă a crea oportunități de obținere a succesului în învățare reflectate în capacitatea sistemului educațional, a instituției de învățământ, a cadrului didactic de a oferi posibilități de învățare pentru fiecare elev.

Conform prevederilor UNESCO, în promovarea calității în educației, important, de asemenea, este mediul de învățare, în care sunt bineveniți, protejați și educați toți copiii, indiferent de gen, caracteristici fizice, intelectuale, economice, lingvistice sau alte caracteristici. Conform Declarației de la Salamanca (1994), în sintagma „toți copiii” se includ și copii cu dizabilități, și copii supradotați, și copii fără adăpost, și copii din zone izolate sau aparținând unor grupuri nomade, și copii aparținând unor minorități lingvistice, etnice sau culturale, și copii cu HIV sau aparținând oricăror altor grupuri vulnerabile etc. [4]. Or, vorbim de realizarea unei educații incluzive în care toți copiii au acces la educație într-un mediu incluziv.

Disciplinarea pozitivă este una dintre condițiile creării mediului incluziv. Spre regret, în școală, uneori, disciplinarea este confundată cu pedeapsa, astfel încât elevul este sancționat pentru comportamentul problematic. Amenințările, pedepsele nejustificate, critica, devalorizarea, nerecunoașterea nevoilor și lipsa de afecțiune au urmări deosebit de grave asupra dezvoltării personalității copiilor, inclusiv asupra celor cu CES, consecințe ce vor determina comportamentul viitorului adult.

Procesul de disciplinare pozitivă parcurge aceleași etape, specifice incluziunii. Pentru început, față de un copil cu CES apare refuzul, acești copii fiind **excluși** din clasa / școala de cultură generală. După o muncă educativă intensivă, cu exemple pozitive și analize comportamentale profunde, acești copii sunt acceptați, adică are loc procesul de **segregare**, urmat de procesul de **integrare**, unde observăm înțelegere, ca rezultat are loc o cunoaștere și o educație pentru toți – **incluziunea** [2].

Cu alte cuvinte, **disciplinarea pozitivă în clasa incluzivă** este un proces prin care răspundem diversității nevoilor copiilor prin creșterea gradului de participare la învățare și reducerea excluziunii. Aceasta presupune o serie de schimbări de substanță din perspectiva conținutului educațional, a abordării didactico-pedagogice, a structurii sistemului educațional și a strategiilor educaționale. Or, disciplinarea pozitivă este rezultatul activității educative în scopul incluziunii cu succes a copiilor cu cerințe educaționale speciale prin schimbarea comportamentelor nedorite și prin întărirea aspectelor pe care vrem să le obținem mai des. Astfel, copilul va avea sentimentul valorii proprii persoane.

Literatura de specialitate sugerează cadrelor didactice care activează la clasa incluzivă manifestarea față de copii a afecțiunii, respectului, onestității, înțelegerii, acceptării, oferirea

exemplului propriu de comportament pozitiv [4]. Pentru a dezvolta la **copiii cu cerințe educaționale speciale un nou comportament**, vom parcurge următoarele **etape**:

- definirea clară a comportamentului dorit;
- descompunerea comportamentului dorit în acțiuni concrete;
- stabilirea, împreună cu copilul, a setului de reguli cu indicarea recompenselor și sancțiunilor;
- îndrumarea copilului pe parcursul acțiunilor;
- recompensarea fiecărei faze de învățare a comportamentului.

În practica educațională există deseori cazuri când copiii nu respectă regulile. În astfel de situații mesajul transmis copilului trebuie să includă următoarele elemente:

- Când ... (descrieți comportamentul).
- Mă simt ... (descrieți sentimentul).
- Din cauză că ... (descrieți consecințele).

Abia după ce am formulat un mesaj de acest gen, putem recurge la sancțiune. Copilul va înțelege greșeala comisă simțindu-se în continuare respectat. Ca rezultat, comportamentul nedorit va scădea în intensitate pînă va dispărea. În aceeași ordine de idei, subliniem faptul că în viața fiecărui om, chiar din copilărie, trebuie să persiste unele reguli, interziceri, limitări. Acestea pot fi, uneori, puține, pot fi flexibile, dar copilul trebuie să le cunoască. Regulile impuse de adulți copiilor nu trebuie să vină în contradicție cu necesitățile personale ale acestora. Este inacceptabilă impunerea unor reguli fără ca acestea să fie discutate. Amintirea regulilor trebuie făcută pe un ton prietenos și nu autoritar. Drept pedeapsă pentru încălcarea regulilor poate fi limitarea copilului în ceva plăcut și nicidecum durerea, obida sau lacrimile. Fiecare copil trebuie să aibă o zonă neconflictuală, o zonă a plăcerii, unde el se simte bine, confortabil, fără primejdii.

Sintetizând ideile specialiștilor cu referire la introducerea regulilor [1, 3], recomandăm respectarea următoarelor **cerințe** simple, dar importante:

- adulții trebuie să reconcilieze regulile, interzicerile, limitele în acțiunile copilului;
- între adulți trebuie să existe relații benefice, de cooperare, prietenie, ajutor reciproc (cel puțin, în fața copilului);
- dacă în unele cazuri unul dintre adulți nu este de acord cu cerințele impuse de alt adult, în acest moment primul trebuie să se conformeze;
- toate controversile se discută în absența copilului și se ajunge la un consens al acțiunilor educative.

Studiile au arătat ca copiii care beneficiază de **stilul de disciplinare negativă** se deosebesc radical de cei care beneficiază de **stilul de disciplinare pozitivă**. Primii permanent se simt nemulțumiți de felul lor de a fi, evită să se implice în activități noi, sunt neîncrezuți, ușor influențabili, nerresponsabili, conflictuali, izolați, pasivi, receptivi la factorii de risc (alcool, tutun, droguri), manifestă comportament opozant, provocator. Cei care beneficiază de stilul de disciplinare pozitivă sunt încrezuți în sine, au performanțe academice ridicate, se implică cu interes în activitate, relaționează pozitiv cu ceilalți, sunt apreciați în grupul de prieteni și colegi, sunt sociabili și echilibrați emoțional.

Rezumând conchidem că secretul disciplinării pozitive constă în concentrarea adulților asupra tipurilor de comportament pe care dorim să le dezvoltăm copiilor. De exemplu, în loc să spunem copilului „nu lovi” este indicat să spunem „joacă-te frumos cu prietenul tău”. Atunci când îi spunem exact copilului ce să facă, suntem foarte clari în privința așteptărilor pe care le avem de la el și copilul este predispus să-și schimbe comportamentul. Iar dacă interzicem anumite lucruri, copilul găsește alte metode pentru a-și atinge scopul.

Uneori, avem încrederea că dacă de educația copilului în clasa incluzivă se vor ocupa concomitent mai mulți adulți (părinți, bunei, cadre didactice, pedagog de sprijin, asistent social), vom avea siguranța manifestării unei disciplinări pozitive, fiindcă fiecare îi oferă un exemplu bun. Dar nu întotdeauna obținem rezultatul așteptat. De exemplu, dacă una dintre persoanele implicate în procesul educativ (de exemplu, cadrul didactic) interzice copilului o acțiune, iar alta (de exemplu, mama) îi permite acest lucru, fără a-i argumenta excepția (de ce se permite), copilul va deveni unul distrat, neascultător și va pierde încrederea în cei ce sunt responsabili de educația lui. Foarte importantă, în asemenea cazuri, este consecutivitatea acțiunilor educative.

În aceeași ordine de idei, pentru a disciplina pozitiv copilul, specialiștii recomandă [1]:

- stabilirea regulilor clare, ținând cont de nevoile copilului și de posibilitățile lui;
- lăudarea purtării adecvate a copilului prin manifestarea entuziasmului și afecțiunii în acest sens;
- ignorarea comportamentului necorespunzător, în cazul în care nu este periculos;
- redirecționarea sau distragerea atenției copilului atunci când începe să se comporte neadecvat situației;
- acordarea indicațiilor simple, clare și concise cu folosirea sintagmei „te rog”;
- exprimarea cererii care să cuprindă mai degrabă „a face” și nu „a nu face” un lucru;
- utilizarea unui limbaj verbal și non-verbal adecvat și respectuos;
- oferirea posibilității de alegere, după posibilitate;
- controlul situației, nu a copilului;
- negocierea cu copilul și, dacă este cazul, acceptarea unui compromis;
- încurajarea umorului;
- luarea în considerare a opiniei copilului;
- evitarea etichetării, comparării cu alți copii, bătăii, jignirilor și amenințărilor.

În concluzie, disciplinarea pozitivă în clasa incluzivă presupune fixarea limitelor rezonabile și constante, impuse nu rigid, ci flexibil, cu dragoste și în funcție de necesitățile copilului. Permisivitatea și disciplina, iată formula magică care poate da copilului cu cerințe educaționale speciale sentimentul ca este iubit și siguranța în ceea ce face.

Referințe bibliografice:

1. ADLER, Alfred. *Psihologia școlarului greu educabil*. București: IRI, 1995. 231 p. ISBN 973-96348-8-5.
2. BALAN, Vera, BORTILĂ, Liliana, BOTNARI, Valentina. *Educație incluzivă: Unitate de curs*. Chișinău: Bons Office, 2017. 308 p. ISBN 978-9975-87-298-0.
3. GÎNU, D., BULAT, G., RUSU, N. *Evaluarea dezvoltării copilului: ghid metodologic*. Chișinău: Bons Office, 2015. 216 p. ISBN 978-9975-80-916-0.

4. GÎNU, D., BULAT, G., RUSU, N. *Suportul educațional. Asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale: ghid metodologic*. Chișinău: Bons Office, 2015. 150 p. ISBN 978-9975-80-916-0.